

2020 m. Seimo rinkimai interneto naujienų dienraščiuose: ar žiniasklaida linkusi labiau kritikuoti valdančiuosius

Iveta Danieliūtė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
Žurnalistikos bakalauro studijų programos komitetas
Bernardinų g. 11, LT-01124 Vilnius
El. paštas: danieliute11@gmail.com

Santrauka. *Rinkėjai yra linkę kritikuoti ir bausti valdančiąją partiją už padarytas per kadenciją klaidas, todėl niekada nebalsuoja už tą pačią partiją du kartus iš eilės. Tačiau nėra tyrimų, nustatančių ar valdantieji rinkimų laikotarpiu sulaukia daugiau kritikos ir žiniasklaidoje.*

Straipsnyje aptariamas viena kitai oponuojančių politinių partijų – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos ir Tėvynės Sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų – pateikimas interneto naujienų dienraščiuose per 2020 m. Seimo rinkimus.

Ištirta, kad žiniasklaida apie valdančiuosius skelbia daugiau neigiamų naujienų, bet prie to prisideda ir pačių politikų pasirinkta komunikavimo strategija. Taip pat galima rasti ryšį tarp partijų pateikimo visuomenės informavimo priemonėse ir galutinių Seimo rinkimų rezultatų.

Esminiai žodžiai: *politikai, partija, žiniasklaida, Seimo rinkimai.*

Straipsnis parengtas pagal baigiamąjį darbą „Politinių partijų pateikimas interneto naujienų dienraščiuose per 2020 m. Seimo rinkimus“ (2022). Darbo vadovė – doc. dr. Jolanta Mažylė.

Received: 06/12/2021. **Accepted:** 03/05/2022

Copyright © 2021 Iveta Danieliūtė. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

2020 Parliamentary Elections in Online News Dailies: Do the Media Tend to Criticize the Ruling Party More

Summary. *Voters tend to criticise and punish the ruling party for mistakes made during the term of office and therefore never vote for the same party twice in a row. However, there are no studies on whether the ruling party receives more criticism in the media during election periods.*

The article focuses on the portrayal of the opposing political parties – the Lithuanian Peasant and Green Union and the Homeland Union – Lithuanian Christian Democrats – in online news dailies during the 2020 parliamentary elections.

The study shows that the media publishes more negative news about the ruling party, but that the communication strategy chosen by the politicians themselves also contributes to this. A link can also be found between the presentation of parties in the media and the final results of the parliamentary elections.

Keywords: *politicians, party, media, parliamentary election.*

Įvadas

Įprasta manyti, kad politiniai tekstai žiniasklaidoje daugiausia būna negatyvūs, į politiką žiūrima kaip į įtartiną reiškinį (Bielinis, 2005), pristatant politines naujienas neretai pasitelkiamas cinizmas, kuris siejamas su kaltinimais, nepritarmu, tikėjimu, kad visa politinė sistema, o ypač asmenys, esantys valdžioje, yra korumpuoti, todėl jais negalima pasitikėti (Matkevičienė, 2019).

Politinės komunikacijos tyrėja Ingrida Unikaitė atliko (2008) kiekybinę ir kokybinę 1997 m. ir 2002 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų metu pasirodžiusios informacijos turinio analizę trijuose dienraščiuose: „Lietuvos rytas“, „Respublika“ ir „Kauno diena“. Suskirsčiusi publikacijas į negatyvias, neutralias ir pozityvias ji išsiaiškino, kad su metais negatyvių tekstų tikrai daugėjo, o jų tonas stiprėjo.

Nepaisant to, gyventojai labiau pasitiki žiniasklaida nei politikais¹, todėl politiniai veikėjai stengiasi patekti į žiniasklaidos eterį ir taip pa-

¹ Vilmorus. Pasitikėjimas institucijomis. *Vilmorus.lt*. [žiūrėta 2022-07-08]. Prieiga per internetą: <http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20>

siekti plačią auditoriją, potencialius rinkėjus. Jiems svarbu ne tik būti dėmesio centre, bet ir suformuoti teigiamą savo įvaizdį. Dėl šios priežasties kandidatai imasi įvairių komunikavimo strategijų: vieni pristato nuveiktus politinius darbus ar dalija skambius pažadus, o kiti kritikuoja oponentus (Bielinis, 2000).

Labiausiai per rinkimus pasistengti tenka valdančiajai partijai ir jos politikams, kurie dažniausiai yra rinkėjų baudžiami už per kadenciją priimtus sprendimus ir esamą šalies ekonominę padėtį (Roberts, 2008; Jastramskis, 2011). Jei valdantieji sudaro kelių partijų koaliciją, tikėtina, kad gyventojai išskirs lyderiaujančią ir baus būtent ją (Tucker, 2006). Dėl šios priežasties valdantiesiems, nepaisant įdėtų pastangų, sėkmės tikėtis neverta. Lietuvos Seimo rinkimų rezultatai rodo, kad valdžioje esanti partija niekada nėra išrenkama du kartus iš eilės: 2020 m. daugiausia mandatų gavo Tėvynės Sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD)², 2016 m. – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS), 2012 m. – Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP)³.

Tuo metu žiniasklaida, atsirinkama, ką ir kaip skelbi, ko nerodyti, privalo stengtis išlaikyti objektyvumą, nes pasiekdama plačią auditoriją turi galios daryti įtaką piliečių nuomonei. Tai ypač aktualu rinkimų laikotarpiu, kada žiniasklaida, rodydama palankumą savo favoritams ar priešišumą oponentams, gali paveikti gyventojų pasirinkimą balsuojant.

Politikos mokslų tyrėja Jūratė Kavaliauskaitė atliko 2012 m. Seimo rinkimų kampanijos analizę (2014), norėdama išsiaiškinti, ar žiniasklaida yra šališka ir rodo politines simpatijas ar antipatijas. Ji vertino kelis didžiuosius interneto naujienų dienraščius, spausdintus dienraščius ir televizijos žinias. Atlikta viena mėnesį iki Seimo rinkimų pasirodžiusių pranešimų ir reportažų, rastų naudojantis raktiniais žodžiais, kiekybinė ir kokybinė turinio analizė. Ištirta, kad daugiausia dėmesio rinkimų temai skyrė interneto naujienų dienraščiai, juose politika buvo labiausiai

² Lietuvos Respublikos Seimas. Apie 2020–2024 m. Seimą. *Lrs.lt*. [žiūrėta 2022-07-08]. Prieiga per internetą: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35354&p_k=1

³ Lietuvos Respublikos Seimas. Ankstesnės kadencijos. *Lrs.lt*. [žiūrėta 2022-07-08]. Prieiga per internetą: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35357&p_k=1

nuasmeninta, partijų lyderiai minėti rečiau, dažniau rašyta apie politines jėgas, ir nė vienai partijai nebuvo išreikštas didesnis palankumas. J. Kavaliauskaitė padarė išvadą, jog, jeigu politinę partiją linkstama vaizduoti nepalankiai, ir politinis lyderis gali nesitikėti žiniasklaidos priemonės palaikymo ar paramos, bet, jei partija palaikoma, simpatijų sulaukia ir jos vadovas. Tokia tendencija pastebima ir žvelgiant į žinių kiekį – jei žiniasklaidos priemonė linkusi pranešti daugiau naujienų apie tam tikrą partiją, jos veiksmus, daugiau dėmesio sulauks ir tos partijos lyderiai.

Tačiau nėra tyrimų, nustatančių, ar valdančioji partija rinkimų laikotarpiu viešojoje erdvėje sulaukia daugiau kritikos nei opozicija, ar žiniasklaida, kaip ir visuomenė, linkusi bausti valdančiuosius.

Tyrimo tikslas – ištirti, kaip per 2020 m. Seimo rinkimus interneto naujienų dienraščiuose *Delfi.lt* ir *Lrt.lt* buvo pateikiamos LVŽS ir TS-LKD partijos.

Tyrimo uždaviniai:

1. atlikti kiekybinę turinio analizę;
2. atlikti kokybinę turinio analizę;
3. atlikti lyginamąją turinio analizę;
4. ištirti, ar galima nustatyti ryšį tarp vyraujančio partijos pateikimo žiniasklaidoje ir galutinių Seimo rinkimų rezultatų.

Metodika sukurta naudojantis jau aptartais tyrėjų J. Kavaliauskaitės ir I. Unikaitės atliktais tyrimais.

Tyrimo metodika

Prieš rinkimus opozicijoje buvę konservatoriai visuomenės nuomonių apklausų lentelėse užimdavo pirmąją arba, vydamiesi tuo metu valdančiąja buvusią LVŽS, antrąją vietą, bet 2020 m. Seimo rinkimuose TS-LKD sulaukė daugiausia rinkėjų balsų ir gavo didžiausią mandatų skaičių. Šios dvi politinės jėgos stipriai konkuravo, todėl nuspręsta ištirti būtent jų vertinimą viešojoje erdvėje.

Atliekant tyrimą buvo suformuota hipotezė – valdančioji partija Seimo rinkimų laikotarpiu žiniasklaidoje sulaukia daugiau kritikos nei opozicija.

Atliekant kiekybinę, kokybinę ir lyginamąją turinio analizę išnagrinėta 301 publikacija⁴, atitinkamai – *Delfi.lt* (n=169) ir *Lrt.lt* (n=132). *Lrt.lt* tyrimui pasirinktas todėl, kad yra visuomeninė žiniasklaidos priemonė, išlaikoma iš valstybės biudžeto, o *Delfi.lt*, nes yra labiausiai skaitomas interneto naujienų dienraštis Lietuvoje⁵.

Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 45 str. numato, kad VRK savo interneto svetainėje paskelbia partijų ir koalicijų kandidatų sąrašus ir jiems suteiktus rinkimų numerius likus ne mažiau kaip 30 dienų iki rinkimų. Nuo šios dienos prasideda rinkimų kampanija, todėl tyrimui buvo atrinktos publikacijos, pasirodžiusios interneto naujienų dienraščiuose likus mėnesiui iki 2020 m. Seimo rinkimų turo pirmojo etapo, t. y. nuo rugsėjo 11 d. iki spalio 11 d. Tyrimui aktualus tik pirmasis rinkimų turas, nes jame balsuojama ne tik vienmandatėse, bet ir daugiamandatėse apygardose, todėl galima daryti prielaidą, kad iki tol partijų konkurencija turėjo būti aštresnė.

Publikacijos atrinktos naudojant raktinius žodžius: „Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga“, „LVŽS“, „valstiečiai“, „Tėvynės Sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai“, „TS-LKD“, „konservatoriai“, „Seimo rinkimai 2020“. Analizuotos ne tik naujienų agentūrų ar redakcijos žurnalistų kūriniai, bet ir politikų komentarai *Lrt.lt* rubrikoje „Pozicija“, *Delfi.lt* – „Politiko akimis“. Publikacijos suskirstytos pagal kategorijas į teigiamus, neigiamus ir neutralius tekstus.

Kadangi neutraliose publikacijose išlaikomas objektyvumas ir nuomonių įvairovė, tyrimui svarbiausi teigiami ir neigiami tekstai.

Prie teigiamų priskirti tie, kuriuose pristatomi vienos partijos ar jos politikų politiniai darbai, pasisakymai, komentarai, juose gali būti pasitelkta oponentų kritikavimo strategija, taip save parodant kaip tinkamesnius kandidatus, siūlymai balsuoti ar balsavimai dėl naujų įstatymų, įstatymų pakeitimų projektų, kai pateikiama tik vienos partijos atstovų teigiama nuomonė.

⁴ Šiame straipsnyje terminai „publikacija“ ir „tekstas“ vartojami sinonimiškai.

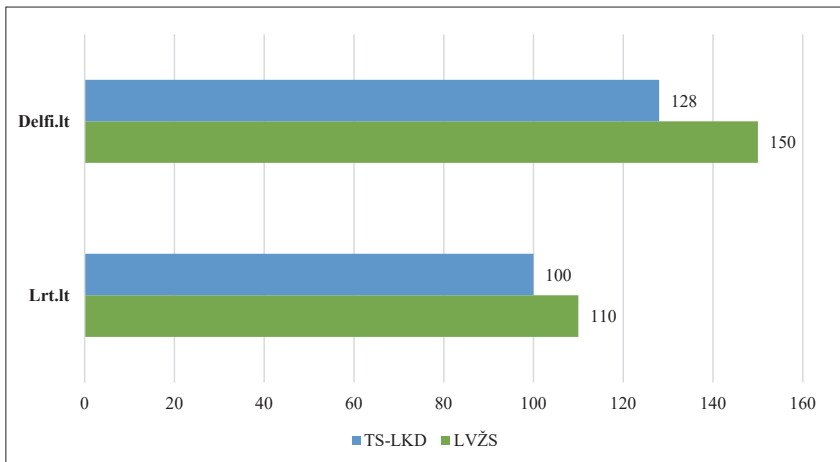
⁵ GemiusAudience (2022, gegužė). GemiusAudience: gegužės mėnesio apžvalga. *Gemius.lt*. [žiūrėta 2022-07-11]. Prieiga per internetą: <https://www.gemius.lt/interneto-ziniasklaidos-naujienos/gemiusaudience-geguzes-menesio-apzvalga-6651.html>

Į neigiamų publikacijų statistiką įtraukti tie tekstai, kuriuose kritikuojama partija, politikai, jų priimami ar siūlomi sprendimai, primenamos jų padarytos klaidos, visuomenę papiktinę veiksmai.

Įvertinus teigiamų ir neigiamų tekstų kiekį daromos išvados, ar galima nustatyti ryšį tarp partijų pateikimo žiniasklaidoje ir galutinių Seimo rinkimų rezultatų, ar finansavimo modeliai daro įtaką žiniasklaidos objektyvumui valdančiųjų atžvilgiu.

Tyrimo rezultatai

Išanalizavus publikacijas nustatyta, kad tiek *Delfi.lt*, tiek *Lrt.lt* interneto naujienų dienraščiuose LVŽS ar su ja siejami politikai buvo paminėti dažniau nei TS-LKD. Skirtumas tarp publikacijų nėra drastiškai didelis (*Delfi.lt* LVŽS paminėta 7,92 proc. punktais, o *Lrt.lt* – 4,76 proc. punktais daugiau nei TS-LKD), bet net tokie skaičiai leidžia daryti išvadą, kad daugiau dėmesio rinkimų laikotarpiu sulaukė valdančioji politinė jėga (paveikslas 1).

Paveikslas 1. Publikacijų, kuriose paminėtos partijos, kiekis

Šaltinis: sudaryta autorės

Dienraščiuose daugiau rašyta ne tik apie LVŽS, bet ir jos politikus. Dažniausiai publikacijose minėtas LVŽS lyderis Ramūnas Karbauskis. Jo pavardė įrašyta 78 *Delfi.lt* ir 48 *Lrt.lt* publikacijose. Antroje vietoje – Saulius Skvernelis, paminėtas 60 *Delfi.lt* ir 39 *Lrt.lt* tekstuose. Nemažai dėmesio sulaukė ir Aurelijus Veryga. Jis cituotas 21 *Delfi.lt* ir 21 *Lrt.lt* publikacijoje.

TS-LKD lyderiai buvo matomi mažiau. Gabrieliaus Landsbergio pavardė atsidūrė 38 *Delfi.lt* ir 18 *Lrt.lt* tekstų, I. Šimonytės – 32 *Delfi.lt* ir 16 *Lrt.lt* publikacijų.

Visi šie politikai, išskyrus vieną, dažniausiai buvo kalbinti rinkimų tema. Tik A. Veryga žiniasklaidos dėmesio centre buvo kaip sveikatos apsaugos ministras dėl pandemijos valdymo.

Tai patvirtina J. Kavaliauskaitės išvadą, kad, jei žiniasklaida linkusi skelbti daugiau naujienų apie tam tikrą partiją, didesnio dėmesio sulaukia ir jos lyderiai. Tačiau mokslininkės 2012 m. Seimo rinkimuose įžvelgta tendencija, kad interneto naujienų dienraščiuose politiniai tekstai yra labiau nuasmeninti, šiame tyrime nepastebėta. Priešingai, daugumoje tekstų minėtos kandidatų pavardės, cituoti jų komentarai. *Delfi.lt* dienraštyje pasirodė tik 30 tekstų, kuriuose nebuvo paminėti konkretūs politikai, *Lrt.lt* tokių publikacijų buvo 26.

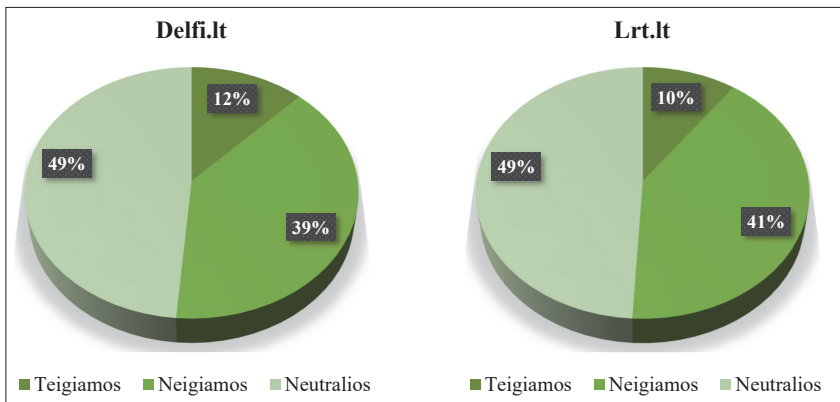
Taip pat svarbu pabrėžti, kad iš visų *Delfi.lt* publikuotų tekstų 18 buvo politikų komentarų rubrikoje „Politiko akimis“. *Lrt.lt* kandidatų komentarų rubrikoje „Pozicija“ buvo kiek daugiau – 28. Tai galima paaiškinti Seimo rinkimų įstatymo 51 str. 1 d., kuri numato teisę kandidatams *Lrt.lt* interneto naujienų dienraščiu naudotis nemokamai. Vadinausi, visuomeninis dienraštis turi suteikti platformą visiems rinkimuose dalyvaujantiems politikams, norintiems pasisakyti.

Komercinė žiniasklaida, vadovaudamasi objektyvumo principais, taip pat turėtų suteikti tokią teisę, bet nėra aišku, dėl kokių priežasčių *Delfi.lt* dienraštyje politikų komentarų buvo rasta mažiau. Gali būti, jog šiame naujienų dienraštyje kandidatų komentarai skelbti rečiau arba tai galėjo lemti tyrimo metodikoje nustatyti atrankos kriterijai bei interneto naujienų dienraščio naudojamos žymės.

Publikacijų apie LVŽS ir TS-LKD partijas skaičius daug nesiskiria, bet analizuojant jų pateikimą interneto naujienų dienraščiuose išryškėjo aiškesnės tendencijos.

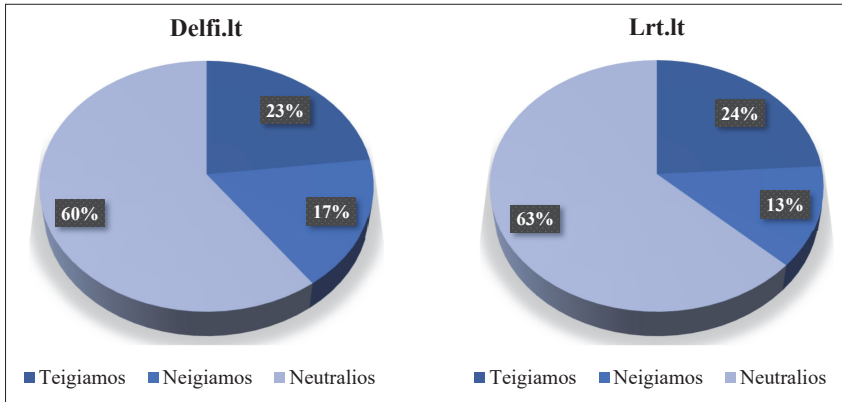
Neutralių publikacijų, kuriose paminėta LVŽS, abiejuose interneto naujienų dienraščiuose buvo daugiausia. Nors *Lrt.lt* publikacijų rasta mažiau, neutralių tekstų procentinis skaičius sutampa su *Delfi.lt*. Tai leidžia manyti, kad žiniasklaida stengiasi išlaikyti objektyvumą ir informuodama apie įvykius ar problemas pateikia įvairias nuomones, konfliktuojančių asmenų komentarus, tekstuose neatsispindi vienpusis politinės jėgos vertinimas.

Nepaisant to, yra akivaizdus skirtumas tarp teigiamų ir neigiamų publikacijų, pastarųjų abiejuose interneto naujienų dienraščiuose yra gerokai daugiau. Žvelgiant į tekstų skaičių ryškesnis skirtumas matomas *Delfi.lt* interneto naujienų dienraštyje. Jame neigiamų tekstų apie LVŽS net 40, o *Lrt.lt* – 34 daugiau nei teigiamų. Tačiau procentai atskleidžia kitokią tendenciją – šiek tiek daugiau valdančiuosius kritikavo *Lrt.lt* (paveikslas 2).

Paveikslas 2. *Delfi.lt* ir *Lrt.lt* publikacijų apie LVŽS suskirstymas pagal kategorijas
Šaltinis: sudaryta autorės

TS-LKD partijos pateikimo interneto naujienų dienraščiuose rezultatai kitokie. Neutralūs tekstai sudaro daugiau nei pusę visų rastų publikacijų, o teigiamų publikacijų apie konservatorius, priešingai nei apie „valstiečius“, rasta daugiau nei neigiamų. Nors teigiamų publikacijų santykis abiejuose interneto naujienų dienraščiuose panašus, kritiškiau į TS-LKD žvelgė komercinis *Delfi.lt*, kuriame rasta 17 proc. neigiamų tekstų. *Lrt.lt* jų – tik 13 proc. (paveikslas 3).

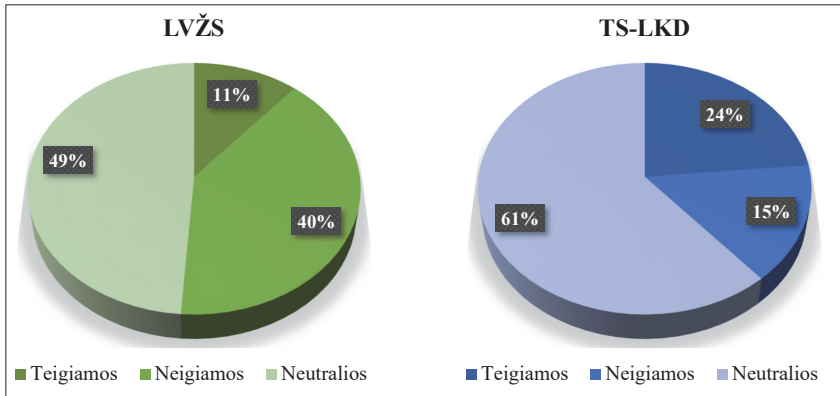
Paveikslas 3. *Delfi.lt* ir *Lrt.lt* publikacijų apie TS-LKD suskirstymas pagal kategorijas

Šaltinis: sudaryta autorės

Susumavus abiejų interneto naujienų dienraščių publikacijas akivaizdu, kad didžioji dauguma tekstų buvo neutralūs: apie LVŽS – 49 proc., o TS-LKD – 61 proc.

Teigiamų ir neigiamų publikacijų apie „valstiečius“ ir konservatorius santykis skiriasi. Žiniasklaidoje apie valdančiuosius pasirodė 3,6 karto daugiau neigiamų nei teigiamų publikacijų, o TS-LKD atvirkščiai – teigiamų publikacijų buvo 1,6 karto daugiau nei neigiamų (paveikslas 4).

Šie tyrimo rezultatai akivaizdžiai paneigia įsisenėjusias nuostatas, kad žiniasklaidoje politiniai tekstai dažniausia būna negatyvūs.

Paveikslas 4. Bendras abiejų interneto dienraščių publikacijų apie LVŽS ir TS-LKD suskirstymas pagal kategorijas

Šaltinis: sudaryta autorės

Galbūt kitokie duomenys būtų gauti, analizuojant ilgesnį, ne tik rinkimų, laikotarpį. Ieškant priežasties, kodėl rezultatai nepatvirtino teorijos, jog dauguma tekstų žiniasklaidoje būna neigiamūs, galima daryti prielaidą, kad visuomenės informavimo priemonės artėjant rinkimams stengiasi pateikti kuo objektyvesnę informaciją, norėdamos nepaveikti gyventojų pasirinkimo balsuojant, todėl išauga neutralių publikacijų skaičius.

Vis dėlto teigiamų ir neigiamų publikacijų statistika patvirtino tyrimo hipotezę – **valdantieji žiniasklaidoje sulaukia daugiau kritikos nei opozicija**. Skirtumas akivaizdus – apie LVŽS žiniasklaidoje pasirodė net 25 proc. (apie 2,7 karto) daugiau neigiamų tekstų nei apie TS-LKD. Apie konservatorius publikuota 13 proc. (apie 2,2 karto) daugiau teigiamų publikacijų nei apie „valstiečius“. Tai galėjo lemti tiek tyčinis, grindžiamas ideologinėmis nuostatomis, tiek netyčinis šališkumas, atsiirandantis dėl naujienų ir šaltinių atrankos.

Nepaisant to, nederėtų manyti, kad žiniasklaida linkusi valdžią teisti taip pat, kaip tai daro visuomenė. Reikėtų pažvelgti į publikacijų autorystę. Pavyzdžiui, *Lrt.lt* iš 11 teigiamų publikacijų apie LVŽS 6 yra politikų komentarai rubrikoje „Pozicija“, rašyti pačių LVŽS politikų. Naujie-

nų dienraštyje publikuoti 4 teigiami tekstai apie TS-LKD, bet iš jų – 12 pačių TS-LKD kandidatų komentarai.

Delfi.lt iš 18 teigiamų publikacijų apie LVŽS 3 yra šios partijos kandidatų į Seimą parengti komentarai rubrikoje „Politiko akimis“. Apie TS-LKD publikuoti 30 teigiamų tekstų, iš jų – 9 TS-LKD kandidatų politiniai komentarai.

Akivaizdu, kad daug aktyviau komunikavo TS-LKD kandidatai, jie naudojami politikams suteikta tribūna visuomenės informavimo priemonėse, norėjo būti labiau matomi. Tekstuose konservatoriai kritikuodavo to meto valdančiųjų darbą, padarytas klaidas bandant suvaldyti pandemiją ar įstatymų idėjas. Šie rezultatai patvirtina politikos mokslų tyrėjo Lauro Bielinio teiginį, kad politikai, norėdami sustiprinti savo teigiamą įvaizdį, renkasi kritikuoti oponentus. Tai tapo priežastimi, kodėl LVŽS partija sulaukė daugiau neigiamų tekstų, o TS-LKD statistikoje matyti gerokai daugiau teigiamų publikacijų.

Tačiau negalima teigti, kad 2020 m. Seimo rinkimuose TS-LKD partija užsiėmė tik oponentus diskredituojančia komunikacija. Priešingai – neretai publikacijose konservatoriams tekdavo atsakyti į LVŽS, labiausiai R. Karbauskio, išsakomą kritiką. Pavyzdžiui, 2020 m. rugsėjo 22 d. „valstiečių“ lyderis pareiškė, kad LSDP sudarys koaliciją su TS-LKD: „<...> projektas, kuris dabar ruošiamas įgyvendinti – koalicija tarp socialdemokratų ir konservatorių, o mes tuo įsitikinę – jis yra sukurtas prieš trejus metus.“⁶ Jis teigė, kad atskirti socialdemokratų nuo konservatorių jau nebepavyksta, jie veikia kaip viena politinė jėga, visada balsuoja prieš valdančiųjų sprendimus.

Be to, LVŽS išleido 400 tūkst. egzempliorių tiražų leidinį „Noliečiamieji“, skirtą ne partijos darbams pristatyti, o oponentų, ypač konservatorių, kritikai. Tad TS-LKD partijos noras vykdyti politinę kampaniją, pristatant tik savo darbus ir tikslus, o ne kritikuojant kitus, nepavyko.

⁶ ELTA (2020, rugsėjo 22). Karbauskis: LSDP nieko nežino apie tikrąsias Palucko derybas. *Delfi.lt*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/karbauskis-lsdp-nieko-nezino-apie-tikrasias-palucko-derybas.d?id=85301087>

Beveik kiekvienoje žinutėje, straipsnyje ar interviu TS-LKD lyderiai neišvengdavo klausimų apie LVŽS kritiką. Pavyzdžiui, ELTOS interviu pirmasis klausimas G. Landsbergiui buvo apie leidinį „Neliečiamieji“. Politikas stebėjosi tokiu LVŽS žingsniu, nes, jo manymu, Lietuvoje nėra palanku vykdyti neigiamą kampaniją⁷.

Kadangi R. Karbauskis pasirinko kitus kandidatus diskredituojančią strategiją, o oponentais – ne vieną partiją, bet dvi, socialdemokratų ir konservatorių, LVŽS sulaukė du kartus daugiau grįžtamosios reakcijos, kritikos, nes žurnalistai privalo suteikti teisę kritikuojamoms pusėms pasisakyti. R. Karbauskio pareiškimai buvo neigiami, vadinti melu.

Nepaisant to, ir patys žurnalistai skatino daugiau ir plačiau kalbėti apie valdančiuosius, įvertinti jų valdymą, pakomentuoti jų išsakomą kritiką. Pavyzdžiui, iš 27 interviu su G. Landsbergiu⁸ klausimų pusė jų buvo apie „valstiečių“ kadenciją, jų darbus. Interviu metu LSDP pirmininkas Gintautas Paluckas⁹ sulaukė 19 klausimų, iš kurių 6 buvo paminėta LVŽS.

Pokalbiuose su partijų lyderiais dažniausiai aptartos įvairios temos: partijų planai, galimos koalicijos, valdančiųjų darbų vertinimas, Baltarusija ir Astravo AE. Tačiau iš visų nagrinėtų tekstų ELTOS žurnalisto Beno Brunalo rengtas interviu su R. Karbauskiu¹⁰ išsiskyrė labiausiai.

⁷ Levickytė, P. (2020, rugsėjo 21). Landsbergis: visa mano šeima yra apmėtyta purvais, bet tiesioginės grėsmės sveikatai ir gyvybei dar nėra. *Delfi.lt*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/multimedija/seimo-rinkimai-2020-ka-rink-simes/landsbergis-visa-mano-seima-yra-apmetyta-purvais-bet-tiesiogines-gresmes-sveikatai-ir-gyvybei-dar-nera.d?id=85295603>

⁸ Ten pat.

⁹ Karklytė, D., ELTA (2020, spalio 6). Paluckas apie kaltinimus susitarimu su konservatoriais: Karbauskis po rinkimų turės atsiprašyti. *Lrt.lt*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1246599/paluckas-apie-kaltinimus-susitarimu-su-konservatoriais-karbauskis-po-rinkimu-tures-atsiprasyti>

¹⁰ Brunalas, B., ELTA (2020, spalio 5). Karbauskis apie santykius su konservatoriais: jei Landsbergis žaistų krepšinį, pastarieji ketveri metai būtų kitokie. *Lrt.lt*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1245870/karbauskis-apie-santykius-su-konservatoriais-jei-landsbergis-zaistu-krepisini-pastarieji-ketveri-metai-butu-kitokie>

Viso pokalbio metu buvo aptariama „valstiečių“ kritika oponentams, pareiškimai dėl LSDP ir TS-LKD koalicijos. Kalbėta ir apie pandemi-
ją, kuri, kaip žurnalistas įvardijo, „tapo tam tikru išsigelbėjimo šiaudu“
LVŽS ir dėl kurios partija reitinguose vėl atsidūrė pirmosiose vietose.
Aptarti Lietuvos pasiskolinti pinigai, išnaudoti vienkartinėms išmo-
koms mokėti, R. Karbauskio stiprinamas nepasitikėjimas teisėsauga ir
„valstiečių“ skandalingai pagarsėję koalicijos nariai. Minėtas to meto
Lietuvos lenkų rinkimų akcijos – Krikščionių šeimų sąjungos (LLRA-
KŠS) lyderis Zbignevas Jedinskis¹¹, pasisakęs, kad kitoms šalims nereič-
kėtų spręsti Baltarusijos problemų, kai politikai svarstė dėl Baltarusijos
prezidento rinkimų pripažinimo neteisėtais. Taip pat žurnalistas pri-
minė Seimo narės Irinos Rozovos ryšius su Rusijos diplomatais ir 62
valdančiųjų balsais atmetą apkaltos siūlymą¹². B. Brunalas „valstiečių“
lyderio klausė ir apie komplikuotus partijos santykius su prezidentūra
bei teigė: „Gal prezidentas tiesiog jumis nusivylė.“

Šis interviu išsiskyrė kritiškais žurnalisto klausimais, kuriais R. Kar-
bauskis buvo „remiamas prie sienos“, galbūt net šališku požiūriu į parti-
ją, nes kiti interviu su politinių jėgų lyderiais nebuvo tokie įtempti. Tad
nors tarp teigiamų publikacijų buvo nemažai politikų komentarų, už ku-
riuos redakcija neprisiima atsakomybės, o neigiamų tekstų apie LVŽS
skaičius išaugo dėl pačių „valstiečių“ pasitelktos neigiamos komunika-
cijos apie oponentus, taip atsirandant būtinybei suteikti kritikuojamai
partijai teisę atsakyti į neigiamus pareiškimus jų atžvilgiu, matoma, kad
ir pati žiniasklaida kartais yra linkusi kritikuoti valdančiuosius.

¹¹ Želnieienė, L. (2020, rugpjūčio 14). Z. Jedinskis apie situaciją Baltarusijoje: jei yra val-
džia, tai reikia paklusti jos reikalavimams. *15min.lt*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per
internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/rezoliucijos-kad-baltaru-sijos-prezidento-rinkimu-rezultatai-buvo-suklastoti-nepasirase-tik-llra-kss-atstovai-kodel-56-1361498>

¹² BNS (2020, birželio 2). Seimas galutinai atmetė siūlymą dėl apkaltos I. Rozovai. *Lry-
tas.lt*. [žiūrėta 2020-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/lietuvsdiena/aktualijos/2020/06/02/news/seimas-galutinai-atmete-siulyma-del-apkaltos-i-rozovai-15127699>

Išvados

1. Daugiausia dėmesio tiek *Delfi.lt*, tiek *Lrt.lt* sulaukė valdančioji LVŽS ir jos lyderis R. Karbauskis. Tai patvirtina teorinį teiginį, kad, jei žiniasklaida publikuoja daugiau naujienų apie vieną politinę partiją, didesnio dėmesio sulaukia ir jos lyderis.
2. Tyrimas patvirtino hipotezę – **valdantieji žiniasklaidoje sulaukia daugiau kritikos nei opozicija**. Tačiau negalima kategoriškai teigti, kad žiniasklaida yra linkusi kritikuoti valdančiąją partiją. Iš-tirta, kad visuomenės informavimo priemonės stengiasi išlaikyti objektyvumą, o daugiau teigiamų ar neigiamų publikacijų atsirasti skatina ir pačių politikų pasirinkta komunikacija, prie to prisideda ir publikuojami politikų komentarai. Tai tik įrodo, kad žurnalistai savo darbą siekia atlikti tinkamai – suteikia teisę visiems, ypač kritikuoja-miems, pasisakyti, pateikia įvairias nuomones.
3. Finansavimas neturėjo didelės įtakos žiniasklaidos priemonių šališkumui: nei visuomeninės, nei komercinės žiniasklaidos priemonių požiūris į partijas kardinaliai neišsiskyrė. *Lrt.lt*, išlaikoma iš valstybės biudžeto, apie valdančiuosius nepateikė daugiau palankesnės informacijos nei *Delfi.lt*, priešingai – juos kritikavo kiek labiau nei komercinė žiniasklaida.
4. Iš-tirta, kad galima rasti ryšį tarp valdančiųjų ir opozicijos vertinimo žiniasklaidoje ir galutinių rinkimų rezultatų. Teigiamų tekstų apie konservatorius žiniasklaidoje pasirodė apie 2,2 karto daugiau nei apie „valstiečius“. Žiniasklaidoje labiau teigiamai vertinta TS-LKD 2020 m. Seimo rinkimuose gavo daugiausia (50) mandatų, o stipriausiai kritikuojama LVŽS surinko apie 1,5 karto mažiau (32). Tai leidžia daryti prielaidą, kad žiniasklaida atlieka tarpininkės tarp valdžios ir visuomenės vaidmenį, nes viešojoje erdvėje esanti informacija sutapo su gyventojų išreikšta nuomone balsuojant ir formuojant naują valdžią. Nepaisant to, visuomenės informavimo priemonės nestojo į rinkėjų pusę ir, kaip jie, nesiėmė vien bausti valdančiuosius už padarytas klaidas, bet ir neišreiškė jiems palankumo, pateikdama tik teigiamas naujienas.

Literatūra

1. Bielinis, L. (2000). *Rinkiminių technologijų įvadas*. Vilnius: Margi raštai.
2. Bielinis, L. (2005). *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas.
3. Jastramskis, M. (2011). Balsavimo pokyčiai Lietuvos savivaldybių tarybų rinkimuose: makrolygmens analizė. *Politologija*, (1), 29–63.
4. Kavaliauskaitė, J. (2014). Žiniasklaidos tikrovė ir tendencingumas: kaip atrodo politinės partijos ir lyderiai? Kn. A. Ramonaitė (red.), *Kaip renkasi Lietuvos rinkėjai? Idėjos, interesai ir įvaizdžiai politikoje* (p. 234–260). Vilnius: Vilniaus universitetas.
5. Matkevičienė, R. (2019). Politikų ir žiniasklaidos sąveikos: cinizmas kaip politinės komunikacijos stilius. *Parlamento studijos*, (26), 26–44.
6. Roberts, A. (2008). „Hyperaccountability: Economic voting in Central and Eastern Europe“, *Electoral Studies* 27, p. 533–546.
7. Unikaitė, I. (2008). Negatyvumas Lietuvos Prezidento rinkimų kampanijose: mobilizuoja ar demobilizuoja rinkėjus? *Politologija*, 1(49), 121–145.

Teisės aktai ir dokumentai

1. Lietuvos Respublikos Seimas (2022). *Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas* (1992, liepos 9, Nr. I-2721). [žiūrėta 2022-02-27]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1536/asr>